

VERKENNING

BIJ DE INTROTEKST

- Maak deze opdracht samen met je buurleerling.
 - Schijf de landbouwproducten uit de introtekst in kolom 1 van de tabel onderaan de bladzijde.
 - Zoek in de atlas op waar deze landbouwproducten worden verbouwd, vul deze gebieden in kolom 2 in.
 - Wat vertelt de introtekst over de prijs van de grondstoffen? Vul deze in kolom 3 in.
 - Er worden ook nadelen van de productie van deze grondstoffen genoemd. Zet ze in kolom 4.
 - Welke eindproducten worden ervan gemaakt? Noteer ze in kolom 5.
 - Zoek uit wat deze eindproducten in de winkel kosten. Vul het bedrag in kolom 6 in.

- Bekijk de gegevens in de tabel en bekijk de bronnen in het handboek. Welke conclusie kun je uit de gegevens trekken? Gebruik in je conclusie de woorden *grondstoffen*, *ontwikkelingslanden*, *prijs*, *wereldmarkt*, *gevaaren*, *rijke landen*, *eindproducten*.

Grondstoffen komen vooral uit ontwikkelingslanden, de prijs op de wereldmarkt is laag, er zitten gevaren aan de teelt. In rijke landen worden er dure eindproducten van gemaakt.

ER IS VEEL MIS IN DE INTERNATIONALE VOEDSELMARKT

- Vul in of streep door.

Plantages liggen vooral in de rijke landen. Het zijn grootschalige • kleinschalige bedrijven, die modern zijn opgezet. Ze zullen vooral produceren voor de import • export. Deze bedrijven spelen een belangrijke rol in de handelsstromen van agrarische producten van arme landen naar rijke landen en zijn vaak eigendom van grootgrondbezitters en multinationalen. De grootste winsten gaan dus ook naar de rijke landen toe.

- Landbouwproducten vormen vaak een groot • klein aandeel in het exportpakket van een derdewereldland. Maar het gaat dan in veel gevallen om de export van weinig • veel verschillende producten, bijvoorbeeld alleen koffie. Wat kan het risico hiervan zijn? *bijv. Als de prijs scherp daalt, of de oogst mislukt, heeft het land weinig inkomsten meer.*
- Lees de tekst van figuur 23.

- EU produceert 13 miljoen ton suiker.
- EU exporteert 5 miljoen ton suiker.
- De wereldmarktprijs voor suiker is € 161,- per ton.
- Suikerboeren in de EU krijgen € 632,- subsidie per ton;
- Exportsubsidies voor suiker kosten de EU jaarlijks € 1 tot € 1,5 miljard.
- De armste ontwikkelingslanden mogen hun suiker niet op de Europese markt verkopen.
- Anders moeten ze hoge invoerrechten voor betalen.
- Voor veel ontwikkelingslanden zou de export van suiker een goede manier zijn om inkomsten te krijgen.

figuur 23 Suikerweetjes.

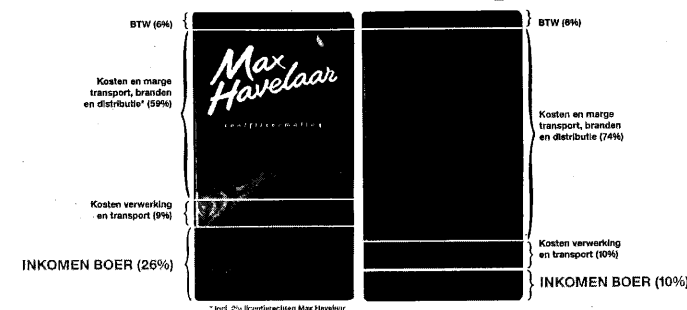
- Europese boeren krijgen van de EU een vaste prijs voor hun suiker die vier keer zo hoog ligt als de wereldmarktprijs. Dit kost de EU jaarlijks 1 tot 1,5 miljard euro. Het opdrijven van de prijs leidt tot een overproductie, waardoor de wereldmarktprijs daalt • stijgt.
- Tegelijkertijd neemt de EU protectiemaatregelen. Welke twee zijn dit? *Ontwikkelingslanden mogen hun suiker niet op de Europese markt verkopen, of ze moeten er hoge invoerrechten voor betalen.*
- Wie zijn de grote verliezers? *De boeren in arme landen, omdat ze geld zouden kunnen verdienen met de export van suiker.*

1 GRONDSTOF	2 HERKOMSTGEBIED	3 PRIJS	4 NEGATIEVE GEVOLGEN	5 EINDPRODUCT	6 PRIJS IN €
koffiebonen	Zuid-Amerika, Afrika	laag	inkomstenverlies	koffie	
bananen	Midden- en Zuid-Amerika	laag	ziektes door bestrijdingsmiddelen	bijv. drinkyoghurt	
sinaasappels	Zuid-Europa, Noord-Afrika	laag	kinderarbeid, ongelukken	sinaasappelsap	
cacao	Afrika, Zuid- en Midden-Amerika	laag	verwondingen	bijv. bombon	

EERLIJKE HANDEL

- Bekijk bron 76. Wat kun je zeggen over de wereldmarktprijs van koffie? *Is erg wisselend en daalt.*
 - Bekijk bron 75. Wie verdient het meest aan de bananenteelt? *De multinationals*. En wie het minst? *De bananenplukker.*
 - Bekijk bron 76 en figuur 24.

Waarom kun je zeggen dat Max Havelaar aan duurzame ontwikkeling doet? *De boeren in ontwikkelingslanden krijgen een eerlijke prijs voor hun producten.*

figuur 24

- Kijk op de site van www.maxhavelaar.nl. Voor welke producten geeft Max Havelaar nog meer een eerlijke prijs? *bananen, cacao, sinaasappelen, thee*
 - Wat vind jij van de werkwijze van Max Havelaar? *bijv. Een goed idee, maar er zijn te weinig mensen die er gebruik van kunnen maken.*
- Zet de volgende begrippen op de goede plaats in de tabel: eenzijdige export • erosie • centrum-periferie • agribusiness • neokolonialisme • ruilvoetverslechtering.

BEGRIJPEN	OMSCHRIJVINGEN
	het losschuren van materiaal door water, wind en ijs
	situatie dat arme landen economisch afhankelijk zijn van rijke landen
	export van een land, die hoofdzakelijk uit één product bestaat
	alle economische activiteiten die samenhangen met de productie van 'food'- en 'non-food'-artikelen uit de landbouw
	er kunnen minder eindproducten voor de geëxporteerde grondstoffen gekocht worden
	in een klein deel van een gebied zitten veel bedrijven en diensten bij elkaar. De rest van het gebied blijft daarbij achter.

TOEPASSING

WANTOESTANDEN IN DE INTERNATIONALE VOEDSELHANDEL

- Bekijk de tabel.
 - Welk woord ontbreekt in de toelichting onder de tabel? *invoertarieven.*
 - Op deze manier beschermt de EU *de producenten van eindproducten in de eigen regio.*

PRODUCT	GRONDSTOF	WEG	EINDPRODUCT	%
cacao	cacaobonen	1	cacaopoeder	10,7
koffie	koffiebonen ongebrand	1,7	gebrande koffiebonen	12
katoen	ruwe katoen	0	katoenen jas	12,8
sinaasappelen	sinaasappelen	-	sinaasappelsap	34

De EU hanteert oplopende (1%) aanname de bewerking van het ingevoerde product toeneemt.

- Vraag aan je docent de tabel over 'Wantoestanden in de internationale voedselhandel'. Werk met tweetallen. Vul de tabel in met behulp van alle bronnen in het handboek.
- Beantwoord de vraag van de paragraaf. *bijv. Voedsel gaat de hele wereld over. Daarbij worden wel oneerlijke grenzen overschreden. Er wordt door de rijke landen te weinig voor de voedselgrondstoffen betaald. Bovendien worden er allerlei maatregelen genomen om de producenten in de rijke landen te beschermen.*
- Maak de digitoets van §12 en §13 en noteer je score in de planner.